

Джерела: Archiwum prowincji Małopolskiej oo. Jezuitów w Krakowie (APMP): Sygn. 527 [Historia Collegii Ostrogiensis, 1626-1731]; Sygn. 1364. – К. 136-140; Sygn. 1366. – К. 285-333 [Документи колегіуму в Острозі]; Archiwum Romanum Societatis Jesu (ARSJ): Sygn. FG 99. – F. 612-623 [Акт фундації конвікту]; Sygn. Pol. 75. – F. 54 [Origo Conv. Ostrogiensis nob., 1642].

Література: Ковалів В.-Й. Єзуїти в Острозі // Матеріали VI наук.-краєз. конф. “Остріг на порозі 900-річчя”. – Острог (1996). – С. 84-91; Мицько І. З. Острозька слов’яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 65-71; Перлштейн А. Описание города Острога // Чтения Общества истории и древностей российских при Московском университете. – Москва, 1847. – № 4. – С. 141; Ричков П. А. Початковий етап проектування та будівництва єзуїтського монастиря в Острозі // Матеріали IV наук.-краєз. конф. “Остріг на порозі 900-річчя”. – Остріг, 1993. – С. 140-142; Шевченко Т. Єзуїтське шкільництво на українських землях останньої чверти XVI – середини XVII ст. – Львів, 2005. – С. 129-134; Axer J. Polski teatr jezuicki jako teatr polityczny // Jezuiti a kultura polska / pod red. ks L. Grzebień SJ, ks. St. Obirka SJ. – Kraków, 1993. – S. 11-22; Bednarski S., Upadek i odrodzenie szkół jezuickich w Polsce. Studium z dziejów kultury i szkolnictwa polskiego. – Kraków, 1933; Dobrowolska W. Chodkewiczowa z hr. Ostrogskich Anna-Alojza // Polski Słownik Biograficzny. – T. 3. – S. 370-371; Jabłonowski A. Akademia Kijowsko-Mohylańska. Zarys historyczny na tle rozwoju ogólnego cywilizacji zachodniej na Rusi. – Kraków, 1899-1900; Kardaszewicz S. Dzieje dawniejsze miasta Ostroga. Materiały do historii Wołynia. – Warszawa – Kraków, 1913. – S. 183-198; Kraszewski J. I. Wspomnienia Wołynia, Polesia i Litwy. – Warszawa, 1985; Litak S. Jezuiti na tle innych zakonów męskich w Polsce w XVI-XVIII wieku // Jezuiti a kultura polska... – S. 185-198; Literatura antyjezuicka w Polsce 1578-1625. Antologia / Opracował, wstępem i przypisami opatrzył J. Tazbir. – Warszawa, 1963; Natoński B. Humanizm jezuicki i teologia pozytywno-kontrowersyjna w XVII i XVIII wieku. Nauczanie i piśmiennictwo // Dzieje teologii katolickiej w Polsce / Pod red. b-pa M. Rechowicza. – Lublin, 1975. – T. 2. – Cz. 1; Piechnik L. Akademie i uczelnie jezuickie // Dzieje teologii katolickiej w Polsce. – Lublin, 1975. – T. 2. – Cz. 2. – S. 51-101; Piechnik L. Działalność jezuitów polskich na polu szkolnictwa (1565-1773) // Jezuiti a kultura polska. – S. 243-259; Popłatek J. Komisja Edukacji Narodowej. Udział byłych jezuitów w pracach Komisji Edukacji Narodowej. – Kraków, 1973; Popłatek J., ks.,

T.J. Studia z dziejów jezuickiego teatru szkolnego w Polsce. – Warszawa, 1957; Szwejkowska A. Wkład jezuitów w kulturę muzyczną Rzeczypospolitej w XVII wieku // Jezuiti a kultura polska. – S. 297-310; Załęski S. Historia zniesienia jezuitów w Polsce i ich zachowanie na Białej Rusi. – Lwów, 1875. – T. 2; Załęski S. Jezuiti w Polsce. – Lwów, 1900. – T. 1. – Lwów, 1901. – T. 2. – Lwów, 1902. – T. 3. – Cz. 1, 2; – Kraków, 1905. – T. 4. – Cz. 1. – Kraków, 1904. – T. 4. – Cz. 2; – Kraków, 1905. – T. 4. – Cz. 3 i 4. – Kraków, 1906. – T. 5. – Cz. 1 i 2; Życie ku podziwieniu chwalebne J. O. Xiężny Ostrogskej Anny Aloizy Chodkewiczowej, wojewodziny wileńskiej, hetmanowej W. X. Litewskiej, od kolegium Societatis Jesu Jarosławskiego, od niejże po Ostrogskim kolegium w polu N. Panny fundowanego, na wzór wysokiej snoty wydane. – Kraków, 1698.

Вітольд Ковалів

Копинський Ісаїя (* ?, с. Копин, нині Республіка Польща – † 5.10.1640, м. Ніжин)

Церковний та культурний діяч. Походив із шляхетської родини, що жила на Підляшші. Навчальний заклад, у якому К. здобув освіти, точно не встановлений. Існує думка, що він навчався в ОА. Принаймні деякі факти його життєпису опосередковано вказують на це. Зокрема, він належав до консервативного напрямку, який був представлений в Острозькому культурному центрі. Також його доля була пов’язана з Межигірським монастирем та Київським братством, біля витоків яких стояли вихованці ОА. Він виступив одним із засновників Київського братства, а в 1619-1620 рр. був межигірським ігуменом.

Велику увагу приділив розбудові монастирів на Задніпров’ї, зокрема, на землях, якими володіли князі Вишневецькі. К. зумів відновити Густинський Прилуцький монастир, заснував Мгарський Лубенський монастир і Підгірський Ладинський скит. У 1620 р. К. став одним із єпископів, висвячених єрусалимським

патріархом Феофаном. Номінально він займав перемишльську кафедру, якою реально керував уніатський єпископ А. Крупецький. У 1628 р. стає таким же номінальним єпископом смоленським та чернігівським.

У 1631 р., після смерті *І. Борецького*, при підтримці козаків був обраний київським митрополитом. На цю ж посаду претендував Петро Могила, який мав підтримку з боку урядових кіл Речі Посполитої. Між ними розгорнулася боротьба, яка тривала до середини 30-х рр. XVII століття. Зрештою, переміг П. Могила.

К. відомий також як письменник. Йому належить “Ліствиця духовна”, перекладена наприкінці XVII ст. з української на церковнослов'янську Дмитром Тупталом. Під назвою “Алфавіт духовний...” твір неодноразово перевидався протягом XVIII – початку XIX століття.

В українському суспільстві XVII ст. було широко відомим його послання до князя Яреми Вишневецького, в якому К. засуджував цього можновладця за відхід від православ'я й прийняття католицизму.

Література: Возняк М. С. Історія української літератури: У 2-х кн. – 2-ге вид., випр. – Львів, 1992. – Кн. 1. – С. 444-446; Голубев С. Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники: Опыт церковно-исторического исследования. – Киев, 1882. – Т. 1. – С. 25, 53, 553; Киев, 1898. – Т. 2. – С. 2-46; Грушевський М. С. Історія України-Руси. – Київ (факсимільне перевидання), 1991-1995. – Т. 7. – С. 412, 424, 436, 447, 549-521, 525. – Т. 8. – С. 98, 134, 152, 154, 155, 160, 169, 171, 183, 185-187; Його ж. Історія української літератури. – Київ, 1995 (перевид.). – Т. 6. – С. 513-555; Добрянский А. История епископов трех соединенных епархий, перемишльской, самборской и саночкой, от найдавейших времен до 1774 года. – Львов, 1893. – С. 62; Мицько І. З. Острозька слов'яно-греко-латинська академія (1576-1636). – Київ, 1990. – С. 96; Огієнко І. І. Українська церква. Нарис з історії української православної церкви: У 2-х томах. – Київ, 1993. – Т. 1, 2. – С. 160-161; Українські письменники. Біо-бібліографічний словник: У 5-ти томах. – Київ, 1960. – Т. 1: Давня українська література

(XI-XVIII ст.) / Уклад Л. Є. Махновець. – С. 373-376; Филарет (Гумилевский Д.) Обзор русской духовной литературы 862-1720. – Харьков, 1852. – Кн. 1. – С. 256; Харлампович К. В. Малороссийское влияние на великорусскую церковную жизнь. – Казань, 1914. – Т. 1. – С. 25.

*Петро Кралюк,
Віталій Яремчук*

Копистенський Захарія (* ? – † 1627, м. Київ)

Церковний діяч та письменник-полеміст. Походив, вірогідно, з Перемишльщини, належав до родичів перемишльського православно-єпископа Михайла Копистенського. Судячи з його полемічного твору “Палінодія”, побував у монастирях та церквах Молдавії, Галичини, Вільна (Вільнюса), Кракова, Волині, Підляшшя й Полісся (Берестейщини та Пінщини). Зокрема, був у Дорогобужі та Смідині – володіннях князя *В.-К. Острозького*. Можливо, побував і в Острозі.



*Св. пророк Захарія – правдоподібно,
портрет Захарії Копистенського*